

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Suomen aseviennistä diktatuureihin

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Emma Karin/vihr ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 552/2016 vp:

Miten hallitus aikoo selvittää asevientilupiansa kansainvälisen oikeuden ja EU-oikeuden mukaisuuden ja sen, rikkovatko sen päätökset puolustustarvikkeiden viennistä annettua lakia ja

millä tavalla hallitus varmistaa käytännössä, että ihmisoikeusnäkökulma ohjaa sen asekauppaa, eli miten hallitus ottaa huomioon asevientilupiansa hyväksymisen yhteydessä kohdemaiden ihmisoikeustilanteen sekä konflikteihin osallistumisen ja miten se seuraa aseiden käyttöä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomi toimii puolustustarvikkeiden viennissä kansainvälisten sopimusten ja sitoumusten sekä kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti. Keskeisessä asemassa ovat laki puolustustarvikkeiden viennistä (282/2012) ja valtioneuvoston asetus puolustustarvikkeiden vientiä koskevan lupaharkinnan yleisistä edellytyksistä (311/2013).

Lain mukaan puolustustarvikkeiden vientiin, siirtoon, kauttakuljetukseen ja välitykseen tarvitaan aina valtioneuvoston tai puolustusministeriön myöntämä lupa. Lähtökohtana on, että lupa myönnetään, jos se on Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen linjan mukaista eikä vaaranna Suomen turvallisuutta. Lupaharkinnassa otetaan huomioon EU:n vuonna 2008 hyväksytty yhteinen kanta sotilasteknologian ja puolustustarvikkeiden viennin valvonnasta (2008/944/YUTP) sekä 24.12.2014 voimaan tullut asekauppasopimus (Arms Trade Treaty, ATT). Mahdolliset YK:n turvallisuusneuvoston tai Euroopan unionin asettamat asevientikiellot ja muut pakotteet asettavat ehdottoman esteen viennille.

Luvan saamisen edellytyksenä on luotettava selvitys tavarán lopullisesta käyttäjästä ja loppukäytöstä. Lupa-asioita valmistelee puolustusministeriön asettama poikkihallinnollinen maastavientiasioiden työryhmä, jossa ulko- ja turvallisuuspoliittisesta arviosta vastaa ulkoasiainministeriö.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 552/2016 vp

Lupaharkinta perustuu tarkkaan tapauskohtaiseen kokonaisharkintaan. Euroopan unionin neuvoston yhteisen kannan mukaisesti lupia myönnettäessä arvioidaan sekä määrämään sisäistä tilannetta ja sen kansallista turvallisuutta että alueellista rauhaa, turvallisuutta ja vakautta. Lupaa myönnettäessä arvioidaan määrämään sitoutumista kansainvälisten sitoumusten ja kansainvälisen oikeuden noudattamiseen. Arvio tehdään myös mahdollisesta epätoivotusta jälleenvientiriskistä.

Kansallisen lainsäädännön ja EU:n yhteisen kannan mukaisesti lupaharkinnassa tulee ottaa huomioon kohdemaan ihmisoikeustilanne. Näin on myös tapahtunut ja kielteisiä arvioita on myös tehty perustuen kohdemaan ihmisoikeustilanteeseen. Näin toimitaan myös jatkossa.

Ulko- ja turvallisuuspoliittinen arvio tehdään ulkoasiainministeriön vientivalvontatyöryhmässä, ja tarkastelussa hyödynnetään myös Suomen edustustoverkoston. Valtioneuvoston kokonaisharkinnassa huomioidaan taloudelliset ja huoltovarmuuteen liittyvät tekijät, mutta ne eivät saa mennä EU:n yhteisten kriteerien edelle. Vastaava käytäntö tapauskohtaisesta harkinnasta on valtaosassa EU-maita. Varsinaiset lupapäätökset tehdään kansallisesti, mutta EU-maat konsultoivat toisiaan aktiivisesti ja niiden tulee ottaa huomioon toistensa päätökset.

Tiettyihin Lähi-idän alueelle kohdistuviin vienteihin on viime aikoina suhtauduttu aiempaa pidättyvämmiin erityisesti Jemenin ja Syyrian tilanteen johdosta. Vientiä alueelle EU:n jäsenvaltioista on kuitenkin edelleen merkittävässä määrin. Myös Suomessa arvioimme tilanteen kehitystä tarkasti. Saudi-Arabia ja sen johtama liittouma toimii Jemenissä sen laillisen hallituksen pyynnöstä. Iskujen kohdistuminen siviileihin on kuitenkin tuomittavaa ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden vastaista.

Valtioneuvosto tai puolustusministeriö on myöntänyt viime vuosina tapauskohtaisesti vientilupia Keski-Aasian valtioihin. Harkinnassa huomioidaan alueellisen turvallisuustilanteen kehitys - mukaan lukien Afganistanin vastainen raja Keski-Aasiassa ja sitä kautta leviävän radikalisaation uhka. Kiinnitämme jatkossakin huomiota ihmisoikeustilanteeseen näissä maissa ja jatkamme tapauskohtaista kokonaisharkintaa.

Suomen puolustustarvikeviennin verrattain pienten volyymien johdosta yksittäisten vientilupien vaikutus voi olla tilastollisesti merkittävä, mutta puolustustarvikevientiä koskevaa laajaa linjanmuutosta ei näiden lukujen valossa voi todeta tapahtuneen. Yhteenkään kohdemaahan ei kohdistu kansainvälistä asevientikieltoa ja vientilupapäätökset on tehty kansallisen lainsäädännön sekä Suomen kansainvälisten sitoumusten mukaisesti.

Helsingissä 18.11.2016

Puolustusministeri Jussi Niinistö